



KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 15.7.2008
KOM(2008)468 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**FÆLLES PROGRAMMERING AF FORSKNINGSINDSATSEN:
Samarbejde om de fælles udfordringer giver større effekt
{SEK(2008) 2281}
{SEK(2008) 2282}**

(forelagt af Kommissionen)

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**FÆLLES PROGRAMMERING AF FORSKNINGSINDSATSEN:
Samarbejde om de fælles udfordringer giver større effekt**

Indledning

Ved at investere i forskning i dag sikrer vi en bedre fremtid, både for os selv og for de kommende generationer. Europa skal ikke blot investere mere i forskning, vi skal også have mere ud af investeringerne, hvis vi skal nå det erklærede mål: en afbalanceret og bæredygtig udvikling, hvor økonomisk vækst og konkurrence forenes med høj livskvalitet og det miljø, vi lever i, så vi opnår et velfungerende EU til glæde for borgerne i alle medlemsstaterne.

Dette erkendte man med Lissabonstrategien, hvis mest presserende mål er overgangen til et videnbaseret samfund med videnskab, teknologi og innovation i centrum, og som efterlyser øgede og bedre investeringer i forskning. Europa må gøre en fornyet indsats, hvis det skal lykkes at nå målet. Frem for alt må vi være rede til at tænke dristigt og innovativt over, hvordan forskningen skal tilrettelægges.

Denne meddelelse udstikker en ambitiøs ny strategi for, hvordan Europas begrænsede offentlige midler til F&U kan udnyttes bedre gennem et øget samarbejde. Det nye initiativ, der foreslås – nemlig fælles programmering – markerer et skift i det europæiske forskningssamarbejde. Fælles programmering er et bud på en frivillig proces mod et revitaliseret partnerskab mellem medlemsstaterne, der bygger på klare principper og åben ledelse på højt plan. Initiativet går ud på at udnytte de nationale offentlige forskningsmidler mere effektivt og give dem større effekt inden for strategiske områder ved at styrke samarbejdet mellem dem, der udvikler og forvalter forskningsprogrammer. Fælles programmering er først og fremmest rettet mod offentlige forskningsprogrammer, dvs. samarbejde mellem offentlige organisationer indbyrdes. Derved adskiller initiativet sig i karakter fra det offentlig-private samarbejde i tiltag som de fælles teknologiinitiativer¹. Ikke desto mindre bør erhvervslivet – og andre interesseparter – spille en rolle i høringsprocessen og i gennemførelsen af bestemte fælles programmeringsinitiativer. De nyder også i høj grad godt af den fælles programmering.

Fælles programmering har potentiale til at blive et redskab, der er mindst lige så vigtigt som rammeprogrammerne i den europæiske forskningsverden, og til rent faktisk at ændre europæernes måde at betragte forskning på. Med forslaget om denne nye strategi er nærværende meddelelse et direkte svar på de gentagne efterlysninger af mere og bedre fælles programmering, der er kommet til udtryk i Det Europæiske Råd, Rådet og Europa-Parlamentet i løbet af de senere år². Meddelelsen tilgodeser også interesseparternes krav om

¹ Bemærk: Fælles teknologiinitiativer, der gennemføres på ikt-området (Eniac og Artemis inden for henholdsvis nanoelektronik og indlejrede systemer) bygger på midler fra det private erhvervsliv, EU og den offentlige sektor på nationalt plan.

² Jf. konsekvensanalysen, der er knyttet til dette forslag.

en frivillig bottom-up-metode, kombineret med strategisk styring på europæisk plan, og deres afvisning af én universalmetode for alle.

I denne forbindelse tilvejebringer den europæiske strategiske energiteknologiplan (European Strategic Energy Technology Plan (SET-planen)³ de første erfaringer med at løfte større europæiske samfundsudfordringer i fællesskab. Som et afgørende led i EU's energi- og klimapolitik sigter SET-planen mod at fremskynde udviklingen og indførelsen af lavemissionsteknologi gennem en række sammenhængende tiltag, herunder fælles programmering.

Meddelelsen udgør et af fem politiske initiativer, som Kommissionen har planlagt i 2008 som opfølgning på grønbogen "Nye perspektiver på det europæiske forskningsrum"⁴. Den vedrører navnlig dimensionen "optimering af forskningsprogrammer og -prioriteringer" og udgør et skridt videre mod etablering af en 'femte frihed', idet den skal fjerne hindringer for fri udveksling af viden.

1. BEHOVET FOR EN NY TILGANG TIL SAMARBEJDE MELLEM MEDLEMSSTATERNE PÅ FORSKNINGSOMRÅDET

Videnskab og teknologi skal gøre en forskel, når vi tager væsentlige samfundsudfordringer⁵ i Europa op

Den måde, hvorpå Europa reagerer på en række større samfundsudfordringer, bliver afgørende for, hvordan de næste årtier kommer til at se ud. Disse udfordringer består blandt andet i at fastholde Europas velstand over for den øgede konkurrence på verdensplan, tilgodese en aldrende befolknings behov og løfte udfordringerne i forbindelse med indvandring. Desuden gælder det om at fremme en bæredygtig udvikling, særlig set på baggrund af klimaændringerne, sikre energiforsyningerne, bevare folke- og miljø sundheden, sikre fødevarekvaliteten og -forsyningerne samt værne om borgernes sikkerhed.

Samtidig forventer Europas borgere i stigende grad, at vi finder løsninger på disse udfordringer gennem videnskab og teknologi.

Vores partnere uden for Europa – både de traditionelle (USA, Japan) og de nye (Kina, Indien mv.) – har allerede forstået budskabet. De er i færd med at iværksætte storstilede, målrettede forskningsprogrammer, og de samarbejder med hinanden. EU og medlemsstaterne må udvikle en stærkere og mere koordineret og sammenhængende måde at reagere på disse udfordringer på, om relevant i samarbejde med internationale partnere.

³ (KOM(2007) 723 af 22.11.2007.

⁴ Ud over nærværende meddelelse har Kommissionen i år vedtaget:

- En henstilling om "Forvaltning af intellektuel ejendom ved videnovertførsel og om en kodeks for universiteter og andre offentlige forskningsinstitutioner", meddelt under nummer KOM(2008) 1329 af 10.4.2008.

- En meddelelse om "Bedre karrieremuligheder og øget mobilitet: et europæisk partnerskab for forskere", KOM(2008)317 af 23.5.2008.

- Desuden er Kommissionen i færd med at udarbejde forslag til en råde forordning om EF-rammebestemmelser for en europæisk forskningsinfrastruktur (ERI) og en meddelelse om en strategisk europæisk ramme for internationalt samarbejde inden for videnskab og teknologi.

⁵ Herunder både økonomiske, sociale og miljømæssige udfordringer.

Sammenlignet med sine vigtigste partnere investerer Europa stadig ikke nok i forskning, og udgifterne til F&U – i både den offentlige og den private sektor – er generelt stagneret i det sidste årti. Hvis vi ikke er stand til at øge udgifterne hurtigt og betydeligt må vi finde nye og mere innovative måder at bruge vores knappe F&U-ressourcer på. For at få større samfundsmæssigt udbytte af de offentlige F&U-midler bør Europa også styrke sin evne til at omdanne forskningsresultaterne til samfundsmæssige og økonomiske fordele, særlig ved hjælp den europæiske industris innovationskapacitet og ved at fremme efterspørgslen efter de nyskabelser, der bliver resultatet⁶.

Fordele går tabt på grund af opsplittet forskning

I de senere år har medlemsstaterne og EU truffet mange initiativer for at gøre den offentlige forskning mere effektiv og virkningsfuld. Der er dog ikke gjort tilstrækkeligt ved en af de mest oplagte årsager til, at F&U-indsatsen ikke giver det optimale resultat, nemlig manglende samarbejde og koordinering mellem de nationale offentlige F&U-programmer. De berørte parter har længe erkendt dette som en svaghed i F&U-systemet i EU. Trods de senere års bestræbelser på at løse dette problem er forskningen i EU imidlertid fortsat stærkt opsplittet.

85 % af den offentlige F&U programmeres, finansieres, overvåges og evalueres i dag på nationalt plan, og der er for lidt samarbejde og koordinering mellem de forskellige lande. Mindre end 6 % af de samlede F&U-investeringer og kun 15 % af europæisk offentligt finansieret civil F&U (hvoraf 10 % finansieres af mellemstatslige organisationer og ordninger og 5 % af EU's rammeprogram) finansieres i fællesskab på tværs af grænserne.

Problemet er ikke, at al programmering af forskning burde gennemføres i samarbejde, og at rent national programmering burde ophøre. National programmering har sin plads i europæisk forskning, særlig hvor forskningen vedrører nationale behov og mål, og hvor et samarbejde på europæisk plan ikke vil give fordele af væsentligt omfang.

Problemet er snarere, at opsplittningen i den offentlige forskningsprogrammering inden for områder, som er af strategisk betydning for hele eller store dele af Europa, betyder, at der ikke opnås de bedst mulige resultater. Dette koster Europa dyrt og medfører, at Europas samfundsmæssige mål ikke nås:

- Nationale forskningsprogrammer kan overlappe hinanden unødigt, set ud fra et fælleseuropæisk perspektiv, og kan mangle den nødvendige bredde og dybde.
- De mange forskellige nationale procedurer gør det kompliceret at tilrettelægge tværnationale programmer og afskrækker internationalt orienterede forskningsaktører fra at søge forskningsmidler på tværs af grænserne.
- Mangelen på programsamarbejde på tværs af grænserne gør det vanskeligt at løfte de fælles udfordringer i fællesskab og at samle data og ekspertise, der er spredt over hele Europa. Endvidere hæmmes forskermobilitet og –uddannelse på tværs af grænserne, og formidlingen af forskningsresultater på internationalt plan forsinkes.

⁶ Jf. rapporten "Mod et innovativt Europa" fra ekspertgruppen under ledelse af Esko Aho, Europa-Kommissionen, januar 2006.

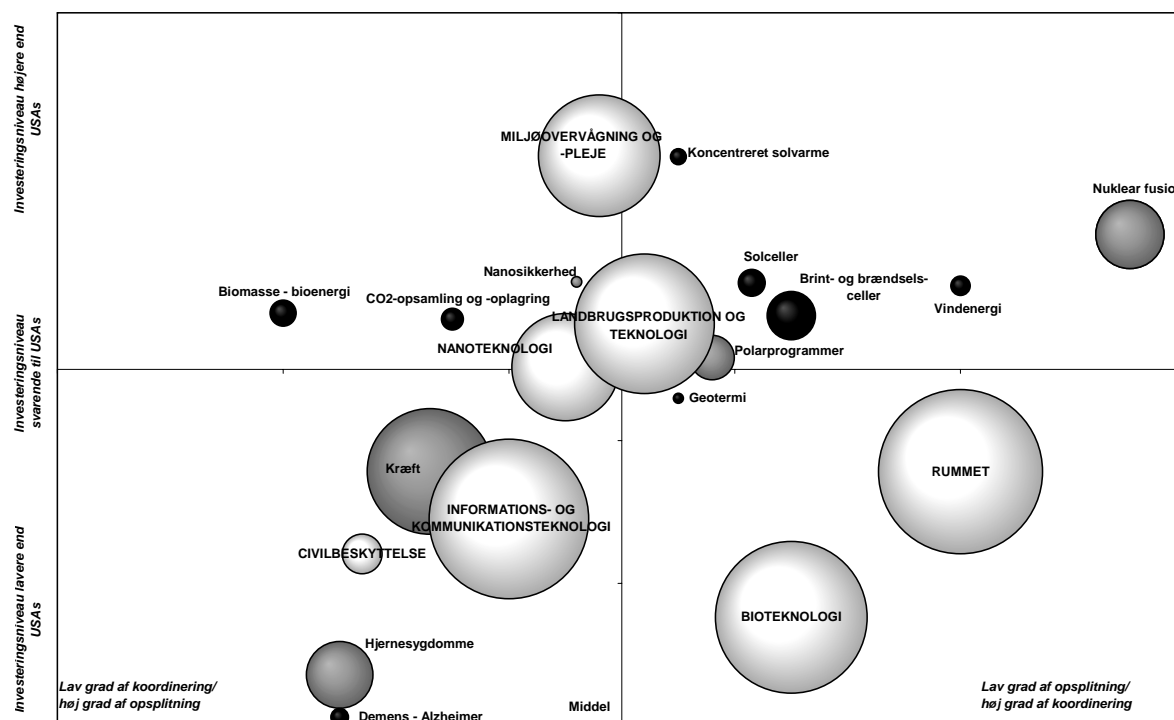
- Som et særligt afgørende punkt gør opsplitningen det også vanskeligt at opstille en fælleseuropæisk strategisk forskningsdagsorden og gennemføre en horisontal politikkoordinering.

Boks 1: En spredt offentlig forskningsindsats i det europæiske forskningsrum.

Der er store forskelle mellem de forskellige videnskabs- og teknologiområder, når det gælder f.eks. F&U-investeringernes størrelse, graden af koordinering/opsplitning og resultaterne, og der er ikke noget direkte, lineært forhold mellem disse faktorer. Figuren nedenfor viser omfanget af de offentlige investeringer samt en vurdering af graden af koordinering/opsplitning på europæisk plan og de europæiske offentlige investeringers relative størrelse i forhold til USA's for nogle videnskabs- og teknologiområder.

Oplysningerne i figuren er ikke udtømmende, men tjener til illustration af, at hvert videnskabs-/teknologiområde er unikt og kræver en særlig, skræddersyet tilgang til fælles programmering, der bør udvikles på et evidensbaseret grundlag og bygge på strategisk analyse af detaljerede oplysninger om det pågældende område.

Dette vil kræve medlemsstaternes fulde inddragelse.



X-aksen viser et skøn over graden af koordinering mellem medlemsstaternes forskningsprogrammer og graden af finansieringsmæssig og institutionel opsplitning, baseret på kvalitative vurderinger fra videnskabelige publikationer, strategirapporter mv.

Y-aksen viser det logaritmiske forhold mellem offentlige F&U-investeringer i Europa (medlemsstaterne + Europa-Kommissionen) og USA.

Cirklernes størrelse: er direkte proportional med størrelsen af de europæiske offentlige investeringer (medlemsstaternes og EU's), baseret på data fra New Cronos (bl.a. GBAORD) og den amerikanske regering samt videnskabelige publikationer.

Ideelt set burde visse forskningsområder have været yderligere opdelt. For eksempel burde bioteknologi have været opdelt i sundhedsbioteknologi, industri- og miljøbioteknologi og plante-, dyre- og fødevarerbioteknologi. Det har imidlertid ikke været muligt på grund af mangel på sammenlignelige data.

Hvorfor er der behov for en ny strategi?

For at sætte kursen fremad må Europa bygge videre på sine succeser inden for tværnational offentlig forskning, men samtidig erkende og gøre noget ved begrænsningerne ved de nuværende fremgangsmåder.

Nogle af Europas største videnskabelige succeshistorier har indebåret sammenlægning af offentlige F&U-midler på tværs af grænserne. Forskellige mellemstatslige forskningsorganisationer er vokset frem løbet af de sidste 50 år, som f.eks. Den Europæiske Organisation for Højenergifysik (CERN), Det Europæiske Molekylærbiologiske Laboratorium (EMBL) og Den Europæiske Rumorganisation (ESA). I 1970'erne og 1980'erne blev der iværksat mellemstatslige ordninger som Cost og Eureka, og rammeprogrammet for forskning blev indført. Der er indgået et væld af bilaterale aftaler mellem medlemsstaterne. Og siden 2005 har EU indført lovende nye koordinerings- og samarbejdsinstrumenter som ERA-NET-ordningen og artikel 169-initiativerne⁷.

Effekten af disse EU-initiativer kunne dog have været større, hvis der havde været mere overordnet strategisk fokus, større politisk engagement på højt plan i medlemsstaterne, større gennemsækelighed i de nationale forskningssystemer og større fleksibilitet i instrumenterne. En udvidelse af disse initiativer og af det syvende rammeprogram har ikke megen mening, hvis der ikke bliver gjort noget ved manglen på strategisk programmering på tværs af medlemsstaterne. Bilaterale aftaler mellem medlemsstaterne såvel som mellemstatslige forskningsorganisationer og -ordninger har begrænset virkning. Selv om den åbne koordineringsmetode har muliggjort en frugtbar udveksling af ideer, har den ikke ført til en konkret koordinering af de nationale forskningspolitikker eller fælles udformning af en dagsorden på områder af strategisk betydning.

Imidlertid kan disse nylige EU-tiltag for at stimulere programkoordinering og samarbejde bidrage med erfaringer, der kan danne et vigtigt grundlag for fremskridt på området fælles programmering.

Vi har nu en enestående chance for at tage et spring fremad i det fælleseuropæiske forskningssamarbejde, der kan få lige så stor betydning som indførelsen af rammeprogrammerne. Med denne meddelelse søger Kommissionen at fremme en løsning ved at igangsætte en strategisk og struktureret proces.

⁷

I denne forbindelse foreslås der i den planlagte meddelelse fra Kommissionen om en europæisk strategi for hav- og søfartsforskning en mere strategisk fremgangsmåde, der rækker ud over den nuværende koordinering af en række ERA-NET-foranstaltninger vedrørende havforskning og vil skabe konkrete muligheder for fælles programmering.

Boks 2: Fælles programmering til fordel for det aldrende samfund

Den stigende forekomst af Alzheimers sygdom og andre former for demens er måske et af de mest foruroligende træk ved vores aldrende samfund. Alzheimers sygdom er en degenerativ sygdom, der langsomt og gradvist ødelægger hjerneceller og påvirker hukommelsen, tænke- og vurderingsevnen og personligheden. På lang sigt medfører den ofte yderligere problemer såsom mental forvirring, talehæmning, pludselige humørsvingninger og desorientering i tid og rum. Ca. én ud af tyve personer over 65 år lider af demens. Antallet af mennesker i Europa med demens – hvoraf mellem 50 og 70 % lider af Alzheimers – er omkring 5,5 millioner, et tal, der forventes at stige til 10,7 millioner (personer over 60 år) i 2040. Sundhedsomkostningerne i forbindelse med demens overstiger allerede 80 milliarder EUR i EU. Der findes endnu ingen præventiv eller helbredende behandling for Alzheimers. Alligevel er de europæiske offentlige midler, der udtrykkeligt er afsat til forskning i Alzheimers, en bagatel i forhold til den støtte, der ydes i USA. Dertil kommer, at der ikke er nogen større institutionel drivkraft bag forskningen i Alzheimers i Europa. Ressourcerne er fordelt mellem en lang række forskellige finansieringsorganer, der er spredt over de 27 EU-medlemsstater. Det skaber risiko for, at midlerne på EU-plan spildes på forskningsaktiviteter, der overlapper hinanden. Et sådant fælles problem kræver en fælles europæisk indsats, der kan udmunde i en fælles løsning. I USA er National Institute of Health og National Institute on Aging vigtige drivkræfter bag forskningen i Alzheimers sygdom. Spørgsmålet er, hvad Europa vil gøre for at løfte denne store samfundsudfordring?

2. FÆLLES PROGRAMMERING – SAMARBEJDE OM DE FÆLLES UDFORDRINGER GIVER STØRRE EFFEKT

Begrebet fælles programmering

Fælles programmering indebærer, at medlemsstaterne frivilligt og efter princippet om "variabel geometri" (dvs. hvor deltagerkredsen skifter) deltager i formulering, videreudvikling og gennemførelse af fælles strategiske forskningsdagsordener, der bygger på en fælles vision om, hvordan væsentlige samfundsudfordringer løftes. Fælles programmering kan omfatte strategisk samarbejde mellem eksisterende nationale programmer eller fælles planlægning og iværksættelse af helt nye programmer. I begge tilfælde er der tale om sammenlægning af ressourcer, udvælgelse eller udvikling af de mest velegnede instrumenter, gennemførelse og fælles overvågning og vurdering af resultaterne. Målet er at udvide og forbedre det tværnationale samarbejde samt koordineringen og integrationen af medlemsstaternes offentligt finansierede forskningsprogrammer inden for et begrænset antal strategiske områder og derved bidrage til, at de offentlige forskningsmidler i Europa udnyttes mere effektivt, så væsentlige samfundsudfordringer bedre kan løftes.

Fælles programmering: et ambitiøst struktureringsmål

- Fælles programmering drejer sig om at ændre strukturerne i den europæiske forskningsverden. Det er en omfattende, langsigtet og strategisk proces, hvis mål er at styrke Europas evne til at løfte større økonomiske og samfundsmæssige udfordringer, hvor en løsning er kritisk afhængig af forskning. Fælles programmering går ud på at udforme fælles visioner og strategiske forskningsdagsordener, gennemføre dem på den bedst egnede måde og opnå mærkbare samfundsmæssige virkninger. Der skal opstilles klare og realistiske mål og forventede resultater med henblik på at opnå væsentlige gennembrud på de områder, hvor den fælles programmering anvendes.
- Fælles programmering er ikke blot et spørgsmål om at sætte en ny etiket på tiltag, hvor eksisterende nationale forskningsprogrammer vedrørende samme emne simpelthen samles under en fælles titel eller koordineres og indrettes løseligt efter hinanden. Der er heller ikke tale om at opnå en stram arbejdsfordeling mellem landene inden for forskningsaktiviteterne på et bestemt område eller om at overføre nationale forskningsbudgetter til Bruxelles. Fælles programmering handler om at opnå en strukturerende virkning, så de offentlige forskningsmidler udnyttes mere effektivt og får større effekt.
- Interesseparterne bør dog være klar over, hvad dette indebærer. I sin mest ambitiøse form kræver fælles programmering, at medlemsstaterne er parate til at bevæge sig i retning af fastlæggelse og gennemførelse af fælles forskningsdagsordener med flerårige aktiviteter, der vedtages i fællesskab (planlægning, iværksættelse og evaluering), samt fælles finansieringsordninger.

... og en pragmatisk og fleksibel fremgangsmåde

- Fælles programmering kræver en mentalitetsændring i medlemsstaterne. Frem for alt kræver det konkrete forpligtelser og tiltag fra medlemsstaternes side og en nytænkning og omlægning af den måde, de nationale forskningsprogrammer fastlægges og gennemføres på, så de omorienteres mod fælles mål.

- Derfor skal fælles programmering være en frivillig proces, der bygger på princippet om "variabel geometri" og fri adgang. Det er ikke nødvendigt, at alle medlemsstater deltager i et bestemt initiativ, men de deltagende parter skal være i stand til sammen at tilvejebringe den nødvendige kritiske masse af ressourcer.
- Derfor er det også afgørende, at fælles programmering bygger på en realistisk og fleksibel fremgangsmåde og en trinvis proces (se kapitel 3), så der opnås størst mulig strukturerende effekt og samfundsmæssig virkning.
- Fælles programmering indebærer ikke umiddelbart EU-finansiering. Det gælder først og fremmest om, at medlemsstaterne lægger fælles strategier og samler nationale ressourcer i en fælles pulje. Samtidig udelukker dette ikke muligheden for supplerende EU-finansiering, alt afhængigt af merværdien, den europæiske dimension og den mulige strukturerende virkning af de pågældende initiativer.

Fordelene ved fælles programmering

Fælles programmering vil gavne medlemsstaterne, dem, der styrer de europæiske forskningsprogrammer, Europas forskere og virksomhederne:

- Fælles programmering gør det nemmere at løfte de fælles udfordringer sammen, udvikle fælles løsninger og tale med én stemme i internationale fora.
- Det medvirker til at overvinde hindringer såsom høje start- og driftsomkostninger inden for visse videnskabs- og teknologiområder.
- Det bidrager til at give forskningsprogrammerne størst mulig rækkevidde i Europa, undgå spild af ressourcer som følge af overlappende programmer og give programmerne større dybde.
- Det fremmer videnskabelig topkvalitet gennem fælles forslagsindkaldelser med fælles finansiering og peer review, der øger konkurrencen om midlerne og hæver forskningsforslagenes kvalitet.
- Ved at støtte projektsamarbejde på tværs af grænserne gør fælles programmering det lettere at samle data og ekspertise, der er spredt over flere lande eller over hele Europa. Endvidere muliggøres hurtig formidling af forskningsresultater, mobilitet og uddannelse på tværs af grænserne fremmes, og de videnskabelige, teknologiske og innovative virkninger af hver eneste euro, der investeres i offentlig forskning, øges.
- Fælles programmering medvirker til at styrke koordineringen med andre relevante politikker ved at give programmerne større synlighed, det reducerer programforvaltningsomkostningerne, muliggør politikudviklende læreprocesser (policy learning) på tværs af grænserne og øger ansvarligheden og åbenheden i de offentlige forskningsprogrammer.

Disse fordele vil være af særlig betydning for de regioner og lande, der halter bagud med hensyn til investeringer i forskning og resultater. I kraft af de betydelige fordele, som fælles programmering medfører for videnskab og teknologi, og den væsentlige strukturerende effekt vil Europas borgere nyde godt af stærkere økonomisk vækst, øget konkurrenceevne og højere beskæftigelse samt hurtigere og bedre løsninger på sociale og miljømæssige problemer.

For yderligere at anskueliggøre disse fordele gives et eksempel på, hvordan fælles programmering kunne bidrage til at løfte de udfordringer, som et aldrende samfund medfører (se boks 2). Eksemplet er rent hypotetisk og tjener udelukkende til illustration. Formålet er at konkretisere og synliggøre den potentielle styrke og effekt, som fælles programmering kan have som et redskab til tværnationalt programsamarbejde inden for strategiske områder. En mere detaljeret analyse af potentialet i fælles programmering for andre samfundsudfordringer og teknologiområder findes i Kommissionens interne arbejdsdokument, der er knyttet til denne meddelelse.

3. FÆLLES PROGRAMMERING I PRAKSIS

I denne meddelelse foreslår Kommissionen en pragmatisk metode til at opnå fælles programmering inden for et begrænset antal aftalte områder. Hvordan disse bestemte områder udvælges, beskrives i det næste kapitel. I nærværende kapitel beskrives metoden til at indføre fælles programmering i praksis. Den er baseret på erfaringerne med europæiske teknologifora, men tilpasset til offentlige forskningsprogrammer. Metoden omfatter forskellige trin, svarende til forskningsprogrammets livscyklus, fra fastlæggelse af programmet over gennemførelse til tilsyn og evaluering.

Der kan afgrænses tre faser:

1. Udformning af en fælles vision for det aftalte område: Denne vision bør omfatte de(t) langsigtede mål, der formuleres af autoritative eksperter på området og bekræftes på politisk plan. Visionen udformes på grundlag af pålidelig dokumentation (herunder eventuelt (fælles) fremtidsstudier) og brede (offentlige) høringer af de berørte parter, særlig videnskabelige kredse og erhvervslivet. Den kunne også baseres på en foreløbig (fælles) evaluering af eksisterende programmer og kapaciteter.

2. Når visionen ligger fast, bør den omsættes i en strategisk forskningsdagsorden med specifikke, målelige, gennemførlige, realistiske og tidsbaserede mål (SMART). Den strategiske forskningsdagsorden bør føre visionen ud i praksis og forbinde gennemførelsen af målene med eksisterende kompetencer i Europa eller nye kompetencer, der skal udvikles. Indgående viden om eksisterende programmer og kompetencer i hele Europa (og uden for Europa) er af afgørende betydning.

3. Gennemførelse af den strategiske forskningsdagsorden: Alle deltagende offentlige myndigheder målretter deres programmer og midler mod at bidrage på en sammenhængende måde til gennemførelsen af den strategiske forskningsdagsorden. Samtlige offentlige forskningsinstrumenter (nationale og regionale forskningsprogrammer, mellemstatslige forskningsorganisationer og -samarbejdsordninger, forskningsinfrastrukturer, mobilitetsordninger ...) bør udforskes og udnyttes i gennemførelsen af de enkelte fælles programmeringsinitiativer. Gennemførelsen kan, men behøver ikke, omfatte EU-finansiering og -instrumenter under rammeprogrammet. Der bør løbende føres tilsyn med gennemførelsen, resultaterne bør evalueres jævnligt i forhold til SMART-målene, og der bør aflægges rapport herom på politisk plan.

Fælles programmering kan blive lettere at gennemføre, hvis en række rammebetingelser er på plads:

- Enighed om en række fælles principper og procedurer for peer review ("de videnskabelige spilleregler").
- Udvikling af fælles metoder til fremtidsstudier og til fælles evaluering af nationale og regionale programmer samt investeringer i særlige forskningsområder.
- Opstilling af fælles principper for nationale og regionale myndigheders finansiering af forskning på tværs af grænserne ("de finansielle spilleregler").
- Effektive foranstaltninger til beskyttelse af intellektuel ejendomsret samt formidling og optimal udnyttelse af forskningsresultater.

4. UDVÆLGELSE AF SÆRLIGE OMRÅDER FOR FÆLLES PROGRAMMERING

Som det fremgår af denne meddelelse, drejer fælles programmering sig om, at medlemsstaterne udformer fælles visioner og strategiske forskningsdagsordener med henblik på at løfte særlige samfundsudfordringer.

Som allerede nævnt er det en frivillig proces, der bygger på princippet om "variabel geometri" og fri adgang. Set i forbindelse med den bredere anlagte Ljubljana-proces er det imidlertid rimeligt, at EU-institutionerne spiller en rolle i styringen, idet medlemsstaternes ejerskab og ansvar samtidig må betones. Kommissionen kan fungere som formidler og vil være rede til at yde bistand til medlemsstater, der deltager i fælles programmeringsinitiativer. Den vil også holde Rådet orienteret om udviklingen, så det kan sørge for en effektiv overvågning og gennemførelse. Dermed sikres også den frie adgang, idet alle medlemsstater holdes orienteret om, hvilke initiativer der er planlagt eller undervejs, så de kan tilslutte sig når som helst.

Kommissionen vil derfor:

- opfordre Rådet til inden udgangen af 2008 at give sin støtte til ideen om fælles programmering og målene herfor
- opfordre Rådet til at bede forskningsministrene udnævne højtstående repræsentanter, der inden sommeren 2009 på grundlag af klare kriterier (boks 3) og høringer af interesseparterne skal udpege særlige områder for fælles programmering og begrunde deres valg; Kommissionen tilbyder at fungere som sekretariat for denne gruppe
- forelægge Rådet henstillinger til vedtagelse inden udgangen af 2009 med det mål at iværksætte fælles programmeringsinitiativer inden for de særlige områder, der udpeges af de højtstående repræsentanter; disse henstillinger vil omfatte mere detaljerede forslag vedrørende styringen og gennemførelsen af fælles programmeringsinitiativer, idet der tages hensyn til feedback fra Rådet og de medlemsstater, der har forpligtet sig til at deltage i de enkelte initiativer
- iværksætte et samarbejde mellem interesserede organisationer og myndigheder med henblik på at forbedre rammebetingelserne for fælles programmering
- opfordre Rådet til at føre tilsyn med og løbende overvåge gennemførelsen af fælles programmeringsinitiativer og om nødvendigt overveje yderligere skridt til at sikre en effektiv gennemførelse.

Boks 3: Kriterier for udvælgelse af særlige områder for fælles programmering

- Området vedrører en fælleseuropæisk/global samfundsøkonomisk eller miljømæssig udfordring
- Offentligt finansieret forskning er afgørende for at løfte udfordringen
- Der er klare fordele ved fælles programmering på området, f.eks. er der behov for offentligt finansieret forskning i en skala og et omfang, der rækker ud over de enkelte medlemsstaters muligheder
- Området er tilstrækkeligt fokuseret, så der kan sættes klare og realistiske mål.

Desuden bør fælles programmering på et udvalgt område:

- medvirke til at imødegå opsplittning og unødigt overlappning af offentligt finansieret forskning og bidrage til en mere effektiv og virkningsfuld udnyttelse af offentlige ressourcer
- inddrage centrale offentlige initiativer på området og nyde fuld, aktiv opbakning fra de deltagende medlemsstater.